

DOKUMENT O STALIŠČU O

BOJU PROTI ORGANIZIRANEMU KRIMINALU V EVROPSKI UNIJI

13. september 2022

UVOD

Organizirani kriminal močno ogroža notranjo varnost Evropske unije in varnost njenih državljanov. Vsesplošna kriminaliteta spodkopava zaupanje v družbo in oblasti, ovira poštene ljudi pri vsakodnevnem življenju ter ogroža naš notranji trg, svobodno tržno gospodarstvo in gospodarsko rast. Poleg tega Uniji in njenim državam članicam povzroča finančno škodo, s čimer močno ogroža pravno državo, posledično pa tudi delovanje naših demokracij.

Po podatkih iz najnovejše ocene ogroženosti zaradi hudih kaznivih dejanj in organiziranega kriminala¹, ki jo je pripravil Europol, več kot sedemdeset odstotkov kriminalnih mrež deluje v več kot treh državah. Poleg tega vse pogosteje uporabljajo vedno hujše nasilje, ne da bi se zmenile za škodo ali poškodbe, ki pri tem doletijo nedolžne očitivce. Europol poudarja, da državljanji in naše družbe zaradi organiziranega kriminala v EU še nikoli niso bili tako ogroženi, kot so zdaj. Gre za resnično čezmejno vprašanje in skupno evropsko težavo.

Če se želimo uspešno boriti proti organiziranemu kriminalu in razbiti kriminalne mreže (vključno s tolpmi, mafijo, družinskimi klani, tatinskimi združbami in vlomilci), moramo z jasnimi in odločnimi pristopom učinkoviteje sodelovati znotraj EU in z mednarodnimi partnerji, po potrebi pa tudi z javnim in zasebnim sektorjem. Za uspešen boj proti organiziranemu kriminalu je bistveno enotno razumevanje grožnje, ki jo povzroča, in z njo povezanih pojavov, pa tudi strategij za njihovo preprečevanje. Glede na to bi bilo treba prenoviti okvirni sklep Sveta 2008/841/PNZ o boju proti organiziranemu kriminalu, da bi določili enotno opredelitev organiziranega kriminala.

Šest od desetih kriminalnih mrež pri svojih kriminalnih dejavnostih izvaja nasilje, predvsem pri trgovini z drogami, pri čemer je v tihotapljenje, proizvodnjo in prodajo nezakonitih snovi vpletenih štirideset odstotkov kriminalnih mrež, na evropski trg pa pride šestdeset odstotkov heroina na svetu. Trg drog podpira več milijard evrov vredno nezakonito ekonomijo. Nekateri države članice, na primer Nizozemska, so tako vodilne proizvajalke drog kot pomembne točke za uvoz in distribucijo drog za celotni trg EU, saj uporabniki drog živijo povsod v Uniji. Boj proti trgovini z drogami je torej čezmejno vprašanje, države

članice pa imajo tu skupno odgovornost in potrebujejo usklajevanje na ravni EU.

V središču dejavnosti organiziranega kriminala je trgovina z ljudmi za spolno izkoriščanje, izkoriščanje delavcev in pridobivanje organov, ki podjetnim storilcem kaznivih dejanj prinaša velikanske dobičke. Pri prizadevanjih, da bi izkoreninili to obliko sodobnega suženjstva, se je treba osredotočiti na večstranski pristop, ki vključuje sledenje toku denarja, pametno zbiranje in izmenjavo podatkov ter kazenski zakonik z ničelno toleranco.

Očitne so tudi velike težave s korupcijo na vseh ravneh družbe v Uniji. Po ocenah v nedavni študiji je v korupcijo vpletenih šestdeset odstotkov kriminalnih mrež². Korupcija jim omogoča, da pridobijo informacije, dobijo dostop do pristanišč in letališč ali skrivaj vstopijo vanje in prečkajo mejne prehode, da bi v Evropsko unijo pritihotapili droge, orožje ali ljudi. Zaradi tega ni ogrožena samo notranja varnost Unije, ampak tudi pravna država.

Svoboda gibanja je med največjimi dosežki evropskega sodelovanja, vendar odprte meje izkoriščajo tudi kriminalne mreže za čezmejne kriminalne dejavnosti. Da bi zaščitili svobodo gibanja v Uniji, je torej nujno potrebna učinkovitejša obravnava čezmejnega organiziranega kriminala.

Več kot petdeset odstotkov domnevnih članov kriminalnih mrež v EU je državljanov tretjih držav, in sicer večinoma prihajajo z Zahodnega Balkana, iz držav vzhodne Evrope ali severne Afrike. To potrjuje, da moramo izboljšati sodelovanje s tretjimi državami, da bi se proti organiziranemu kriminalu borili pri izvoru in zagotovili učinkovito odstranjevanje državljanov tretjih držav, ki ogrožajo notranjo varnost Unije.

Skupina ELS je edina politična sila v Evropskem parlamentu, ki lahko doseže horizontalni in več disciplinarni pristop za boj proti organiziranemu kriminalu in varnost evropskih državljanov.

JASEN IN ODLOČEN

¹ Europol (2021), European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment 2021 (Ocena ogroženosti Evropske unije zaradi hudih kaznivih dejanj in organiziranega kriminala za leto 2021), dostop: <https://www.europol.europa.eu/publication-events/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-socta-2021>

² Evropski parlament (2021), Impact of Organised Crime on the EU's Financial Interests (Vpliv organiziranega

PRISTOP ZA BOJ PROTI ORGANIZIRANEMU KRIMINALU

SLEDENJE TOKU DENARJA

Glavna motivacija za skoraj vse oblike organiziranega kriminala je finančna korist. S politiko za boj proti tovrstnemu kriminalu je zato treba predvsem zagotoviti, da se ne bo izplačal, vendarse danes začasno zavarujeta le približno dva odstotka premoženjske koristi, pridobljene z organiziranim kriminalom, odvzame pa en odstotek, kar pomeni, da vodjem kriminalnih združb po Evropi na voljo ostaja 99 % prihodkov³. Deloma je razlog za to omejen dostop do informacij o finančnih interesih in ekonomskih lastnikih, pa tudi omejena čezmejna izmenjava informacij. Poleg tega lahko storilci kaznivih dejanj izkoriščajo razdrobljenost pri uporabi pravil EU za preprečevanje pranja denarja med državami članicami. **Organe kazenskega pregona in davčne organe je zato treba opremiti z boljšimi operativnimi in preiskovalnimi orodji, da bodo lahko sledili toku denarja in hitro odvzemali dobičke od nezakonitih dejavnosti.** Odločni ukrepi za izterjavo sredstev, tudi s preventivnimi zasegi in zasegi na podlagi vrednosti, organizirane kriminalne mreže odvrtaajo od goljufij v škodo Unije in njenih držav članic in tako varujejo finančne interese slednjih. Poleg tega je treba vzpostaviti trden mehanizem za usklajevanje med finančno-obveščevalnimi enotami v EU, da bi dosegli enotnejša pravila EU ter zagotovili polno izvajanje pravil EU o vzajemnem priznavanju odvzema in zasega sredstev, pridobljenih s kaznivimi dejanji.

Z nekaterimi vrstami družinskega organiziranega kriminala so povezane številne goljufije na področju socialnih prejemkov. Družina ali klan ima morda veliko premoženje ter nepremičnine, luksuzne avtomobile in druga sredstva, obenem pa nekateri člani izkoriščajo pravico do socialnega varstva. **Kadar je v takih preiskavah ugotovljeno, da ima družina ali klan nepojasnjeno veliko premoženje, bi morali dokazno breme na splošno nositi osumljenci.**

Sledenje toku denarja bo moralo vključevati tudi pregon vodij kriminalnih mrež in ljudi, ki imajo finančno korist od korupcije, kar kriminalnim mrežam omogoča uporabo tihotapskih poti v Evropo in znotraj nje. **Preprečevanje finančnih koristi kriminala bi moralo biti prednostna naloga.**

Očitno je, da kriminalne mreže uporabljajo različne ukrepe za pranje denarja ali

pa za skrivanje nezakonitih dejavnosti izkoriščajo zakonite poslovne subjekte. Sveženj o preprečevanju pranja denarja, ki je bil predlagan julija 2021, vključuje predlog nove uredbe o preprečevanju pranja denarja in boju proti financiranju terorizma (AML/CFT) in šeste direktive AML/CFT ter ustanovitve novega organa za preprečevanje pranja denarja (AMLA). Ugled Evrope je bil v zadnjih letih prizadet zaradi več odmevnih škandalov, povezanih s pranjem denarja. Jasno se je pokazalo, da sledenje premoženja z namenom odkrivanja primerov, ko je bilo to kupljeno z „umazan“ denarjem, kljub več prenovam zakonodaje o preprečevanju pranja denarja še naprej ostaja precejšen izziv. Še vedno ni jasno, kako je mogoče, da so bila sredstva nepojasnjene izvora uporabljena za nakup znatnega premoženja v EU. Močno je treba izboljšati sledenje dejanskih lastnikov podjetij, premoženja velike vrednosti in nepremičnin, pa tudi izvrševanje preverjanja zakonitosti uporabljenih sredstev in skrbnega preverjanja strank. **Skupina ELS zato poziva, naj se hitro in v celoti začne izvajati sveženj o preprečevanju pranja denarja, vključno s hitrim sprejetjem zakonodajnih predlogov, da bi odpravili slabosti veljavne zakonodaje in v praksi okrepili obstoječi okvir za preprečevanje pranja denarja.**

Organizirane kriminalne mreže za izvajanje nezakonitih dejavnosti zavestno zlorabljajo zakonito upravno infrastrukturo, kot so postopki za izdajo dovoljenj in oddajo javnih naročil. Ker si ustrezni upravni organi informacij ne izmenjujejo čez meje, pravila o preprečevanju pranja denarja pa se v Uniji izvajajo neusklajeno, kriminalne združbe dejavnosti razmeroma zlahka selijo med državami članicami in se izogibajo kazenskemu pregonu. **Skupina ELS zato poziva, naj se poleg obstoječega sodelovanja držav članic na področju kazenskega pregona in pravosodnega sodelovanja okrepi čezmejno sodelovanje upravnih organov, da bi preprečili vdiranje organiziranega kriminala v zakonito gospodarstvo in se borili proti njemu.**

Nezakonito uporabo pravnih subjektov bi bilo mogoče preprečiti s popolnim in javnim registrom dejanskih lastnikov⁴.

³ Evropska komisija (2020), Povrnitev in odvzem sredstev: zagotavljanje, da se kriminal ne splača, str. 2.

⁴ Transparency International (2020), The EU must revamp its approach to asset recovery if it is serious about fighting corruption and money laundering (EU mora za resen boj proti korupciji in pranju denarja prenoviti svoj pristop k odvzemu premoženjske koristi), dostop: https://transparency.eu/wp-content/uploads/2020/08/Asset_

Skupina ELS podpira predlog Komisije iz julija 2021 o ustanovitvi organa EU za preprečevanje pranja denarja in boj proti financiranju terorizma ter zahteva, naj ta organ nacionalnim nadzornim organom pomaga izboljšati čezmejno sodelovanje in izmenjavo informacij, da bodo učinkovitejši, in naj nadzira nekatere najbolj tvegane čezmejne pooblaščen subjekte iz finančnega sektorja. Poleg tega mora Unija zagotoviti, da bodo pravila EU o preprečevanju pranja denarja in boju proti financiranju terorizma v celoti veljala za kriptovalute, da bi preprečili njihovo morebitno uporabo v te namene. Uporaba kriptovalut v organiziranih kriminalnih mrežah postaja vedno večja težava, ker ta sredstva omogočajo anonimnost in niso urejena s skupnim regulativnim okvirom. Transakcije z blokovnimi verigami so že dobro sledljive, posebno pozornost pa je treba nameniti tehnologijam za prikrievanje virov sredstev ter posrednikom, ki delujejo na presečišču kriptosistema in običajnega finančnega sistema.

Uporaba kriptovalut ni težava le v Evropi, zato **skupina ELS meni, da bi morala EU s podobno mislečimi državami, kot so ZDA, Avstralija in Združeno kraljestvo, začeti in voditi razpravo o vzpostavitvi skupnega mednarodnega okvira za preprečevanje uporabe kriptovalut za nezakonite namene.**

Škoda, ki jo povzroča organizirani kriminal, je zlasti velika na področju davčnih utaj. Evropsko računsko sodišče je opozorilo na pomanjkljivosti v zakonodaji o carinskih kontrolah in pri njenem izvajanju, zaradi katerih so harmonizacija, ocenjevanje tveganj in izmenjava informacij v Uniji nezadostni, organizirani kriminal pa dobiva priložnosti, da EU in njene države članice ogoljufa za prihodek.

Pomemben del goljufij v zvezi s prihodki so goljufije na področju davka na dodano vrednost (DDV). Vrzel pri pobiranju DDV je leta 2019 po ocenah znašala 134 milijard EUR⁵. Goljufije na področju DDV, kot so davčni vrtiljaki, neposredno vplivajo na proračune držav članic, pa tudi na lastna sredstva iz naslova DDV in s tem na sestavo prihodkov Evropske unije. **Skupna ELS ponovno poudarja, da sta za hitro zmanjšanje števila goljufij na področju DDV, zlasti davčnih vrtiljakov, pomembna digitalizacija in okrepljeno sodelovanje.** Edine možnosti za zmanjšanje gospodarskih stroškov, povezanih z izgubo davčnih prihodkov, ki jih delno povzroča tudi organizirani kriminal, so večje sodelovanje med davčnimi organi, boljša razpoložljivost

podatkov in digitalizacija na podlagi skupnih standardov ali zakonodaje. Skupina ELS pričakuje, da bo Komisija pripravila zakonodajni predlog za posodobitev sistema DDV, vključno z okrepitevijo mreže Eurofisc.

Skupina ELS poziva, naj se za učinkovitejši boj proti **goljufijam, ki vplivajo na finančne interese Unije**, na ravni Unije vzpostavi centralna in interoperabilna podatkovna zbirka vseh prejemnikov subvencij EU, saj se bo s tem znatno izboljšalo prepoznavanje goljufov, organi kazenskega pregona pa bodo lažje izterjevali sredstva.

Kazni za sodelovanje pri korupciji morajo biti sorazmerne škodi, ki nastane za pravno državo v Evropski uniji, obenem pa je treba z njimi odvracati od korupcije v prihodnosti. **Države članice bi bilo treba spodbujati, naj v nacionalni zakonodaji povečajo kazni za korupcijo.**

Po podatkih iz raziskave Svetovni barometer korupcije 2021 med državljani EU 32 % meni, da se je korupcija v njihovi državi povečala, 44 % pa misli, da se ni spremenila⁶. Evropska komisija je leta 2017 napovedala, da bo ukinila protikorupcijsko poročilo EU, češ da je bila s prvim (in edinim) poročilom iz leta 2014 vzpostavljena podlaga, ki je potrebna za prihodnje delo. **Ker kaže, da se je korupcija v Evropski uniji od leta 2014 poslabšala, in ker na ravni Unije še vedno ni harmoniziranih pravnih okvirov za boj proti korupciji, skupina ELS podpira ponovno uvedbo protikorupcijskega poročila EU.** Bistvena je boljša harmonizacija pravnega okvira EU za boj proti korupciji na vseh ravneh družbe v Uniji, **zato skupina ELS odločno poziva, naj Komisija oceni obstoječe ukrepe in po potrebi predlaga novo zakonodajo.**

PRIHODNJA VLOGA AGENCIJ IN ORGANOV EU

Europol je med najpomembnejšimi agencijami Evropske unije za preprečevanje organiziranega kriminala, odzivanje nanj in boj proti njemu. **Z reformo mandata Europa, ki trenutno poteka, se bo dodatno okrepila njegova zmogljivost**

⁵ Evropska komisija (2021), VAT Gap in the EU (Vrzel pri pobiranju DDV v EU), dostop: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/bd27de7e-5323-11ec-91ac-01aa75ed71a1/language-en/>

⁶ Transparency International (2021), Global Corruption Barometer European Union 2021: Citizens views and experiences of corruption (Svetovni barometer korupcije v Evropski uniji za leto 2021: Mnenja in izkušnje državljanov v zvezi s korupcijo), https://images.transparencycdn.org/images/TI_GCB_EU_2021_web_2021-06-14-151758.pdf

za podpiranje držav članic v boju proti organiziranemu čezmejnemu kriminalu, zlasti ker jim bo lahko pomagal pri prepoznavanju oseb, povezanih z organiziranimi kriminalnimi združbami z visokim tveganjem, in ker bodo določena jasna pravila za obdelavo velikih naborov podatkov. Skupna ELS meni tudi, da bi bilo treba razširiti operativno vlogo Europol, da bi postal operativna policijska sila. Za to bo potrebna sprememba temeljnih pogodb, vendar je ključno, da bomo imeli operativno agencijo, ki bo lahko sprožala preiskave čezmejnih organiziranih kaznivih dejanj, ki resno ogrožajo notranjo varnost Unije, in učinkovito pomagala državam članicam pri preiskovanju organiziranega kriminala. Bistveno je, da se Europolu zagotovijo ustrezni človeški in finančni viri za izpolnjevanje sedanjih in prihodnjih nalog.

Prav tako pomembno je **okrepiti agencijo Eurojust, da bi olajšali preiskovanje in kazenski pregon organiziranih kriminalnih mrež**. Da bi te mreže razbili s pregonom njihovih vodij, bodo potrebni večji viri in tesnejše čezmejno sodelovanje.

Agencija EU za usposabljanje na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj (CEPOL) ima pomembno vlogo pri zagotavljanju strokovnega znanja in spretnosti, ki jih policisti potrebujejo za soočanje s spreminjajočimi se izzivi, povezanimi z organiziranim kriminalom. **Skupina ELS zato poziva organe kazenskega pregona iz vse Unije, naj izkoristijo usposabljanja, ki jih ponuja agencija CEPOL.**

Evropsko javno tožilstvo (EJT) in Evropski urad za boj proti goljufijam (OLAF) imata ključno vlogo pri preiskovanju in preiganju kaznivih dejanj zoper finančne interese EU, vključno z goljufijo, korupcijo in zlorabo sredstev EU. **Skupina ELS zato poziva vse države članice, naj sodelujejo v EJT.**

Skupina ELS pozdravlja namero Komisije, da bo okrepila mandat **Evropskega centra za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami (EMCDDA)**, da bi mu omogočila pomembnejšo vlogo pri prepoznavanju in obravnavi sedanjih in prihodnjih izzivov, povezanih s prepovedanimi drogami v EU.

Za skupni boj proti organiziranemu kriminalu v Uniji bo ključno, da se te obstoječe agencije okrepijo in da se državam članicam zagotovi njihova operativna podpora. Skupina ELS zato poziva Komisijo, naj poskrbi, da se bodo ustrezni predpisi v celoti izvajali, delovanje agencij in sodelovanje držav članic pa

redno pregledovalo, ter po potrebi pripravi predloge za dobro delujoče sodelovanje med pravosodnimi agencijami in agencijami kazenskega pregona. Poleg tega je bistveno, da imajo agencije ustrezne človeške in finančne vire za izpolnjevanje svojih nalog.

Operacija Sentinel pod vodstvom Europol je namenjena obravnavi goljufij v zvezi s skladom EU za okrepanje po pandemiji covid-19, pri njej pa sodelujejo EJT, Eurojust in OLAF. **Skupina ELS operacijo v celoti podpira, zato da bodo šla sredstva v okviru pobude ‚NextGenerationEU‘ zagotovo za podporo državam članicam pri odpravljanju negativnih gospodarskih in socialnih posledic pandemije, ne pa v roke storilcev kaznivih dejanj.** Vzpostaviti bi bilo treba podobne operacije za zaščito finančnih interesov Evropske unije.

Sprememba direktive o orožju⁷ leta 2017 je med drugim vključevala določbe za obravnavo visokega tveganja za predelavo akustičnega orožja in drugih vrst orožja za streljanje s slepimi naboji v pravo strelno orožje, vendar države članice te direktive niso v celoti prenesle in začele izvajati. **Skupina ELS pričakuje, da bo Komisija zagotovila polno izvajanje direktive o orožju, zlasti določb o orožju za streljanje s slepimi naboji⁸.**

UPORABA PODATKOV

Obdelava podatkov spada k vsakodnevni delu organov kazenskega pregona in sodstva. Prümški okvir se je izkazal za pomembno orodje pri čezmejnem sodelovanju na področju kazenskega pregona, saj je avtomatizirana izmenjava prstnih odtisov, podatkov o registraciji vozil in podatkov o DNK prispevala k boju proti organiziranemu kriminalu. Ker postajajo v forenziki vedno pomembnejše podobe obraza, **skupina ELS podpira razširitev prümškega okvira, da bo vključeval podobe obraza in druge kategorije podatkov**, ter pozdravlja zakonodajni predlog, ki ga je v zvezi s tem predložila Komisija. Spodbujati bi bilo treba nadaljnjo izmenjavo mnenj o potrebnih kategorijah in širši dialog o skupnih opredelitvah pojmov.

⁷ Direktiva (EU) 2017/853 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. maja 2017 o spremembi Direktive Sveta 91/477/EGS o nadzoru nabave in posedovanja orožja.

⁸ Ne glede na to mora biti izvajanje sorazmerno in ne sme vplivati na orožje, ki je na voljo z dovoljenjem (na primer za lov ali šport).

Kriminalne mreže so pokazale, da so svoj način delovanja sposobne prilagoditi spreminjajočim se razmeram, zlasti v okviru pandemije covid-19, agencije kazenskega pregona pa ne morejo biti tako prilagodljive, saj lahko ukrepe sprejemajo le v skladu s pravnimi zahtevami. Pravne zahteve, na katere se te agencije opirajo – in jih morajo spoštovati – bi jim morale omogočati prožnost za obravnavo teh spreminjajočih se izzivov, da bi bile korak pred kriminalnimi mrežami. **Skupina ELS zato podpira predlog Komisije o kodeksu policijskega sodelovanja, saj bi s tem racionalizirali obstoječe instrumente EU in zmanjšali razdrobljenost čezmejnega pravnega okvira za policijsko sodelovanje.** Ključno je, da se organom kazenskega pregona zagotovijo preiskovalna orodja, ki jih potrebujejo za boj proti čezmejnemu organiziranemu kriminalu. Skupina ELS v zvezi s tem v novem kodeksu policijskega sodelovanja podpira vzpostavitev pravne podlage za iskanje s pristopom vlečne mreže.

Organi kazenskega pregona lahko s tehnologijo prepoznavanja obrazov in umetno inteligenco, ki sta se v zadnjih letih hitro razvili, dobijo dodatna orodja za prepoznavanje in spremljanje storilcev kaznivih dejanj in kriminalnih dejavnosti. Skupina ELS v zvezi s tem odločno pozdravlja **okrepljeni mandat Europola, ki bo tej agenciji Unije omogočil izvajanje raziskovalnih in inovacijskih projektov** za prispevek k razvoju algoritmov in posebnih orodij za kazenski pregon. Pomembno je **okrepiti lastne zmogljivosti Unije za inovacije na vseh ravneh**, saj bomo s tem **zmanjšali svojo odvisnost od programske opreme**, razvite v tretjih državah, in zagotovili **skladnost s svojimi visokimi pravnimi standardi**. Zaradi uporabe digitalnih tehnologij imajo storilci kaznivih dejanj večje možnosti za izvajanje svojih dejavnosti, saj jim te tehnologije ponujajo večjo anonimnost in ovirajo agencije kazenskega pregona pri njihovem odkrivanju. Skupina ELS meni, da bi bilo treba **za preprečevanje organiziranega kriminala in boj proti njemu omogočiti uporabo najsodobnejših tehnoloških instrumentov, vključno z napovednim policijskim delom**, pri tem pa upoštevati ustrezna varovala, da bi zagotovili spoštovanje temeljnih pravic in svoboščin.

V času, ko vse preiskave organiziranega kriminala vključujejo obravnavo podatkov, je bistveno, da se **pristojnim organom zagotovi neposreden dostop** do teh podatkov. Zaradi čezmejne narave interneta so ustrezni podatki pogosto shranjeni v drugi jurisdikciji od tiste, v kateri je bilo storjeno kaznivo dejanje ali kjer je storilec.

Pogodbe o medsebojni pravni pomoči in evropski preiskovalni nalog ne izpolnjujejo več potreb organov kazenskega pregona glede dostopa do podatkov, saj so postopki dolgotrajni in se ustrezni podatki pogosto izbrišejo, preden ponudnik prejme zahtevo, naj jih shrani ali pripravi. **Skupina ELS zato poziva, naj se hitro končajo dolgotrajna pogajanja o svežnju o e-dokazih**, s katerim bodo organi kazenskega pregona in sodstvo dobili orodja za veliko hitrejšo pridobivanje ustreznih podatkov, povezanih s kaznivim dejanjem. Seznanjena je z razpravami v Svetu o nadaljnjih ukrepih glede **hrambe podatkov** in poziva **Komisijo, naj predloži predloge možnih rešitev, s katerimi bi izpolnili potrebe organov kazenskega pregona in sodstva ter hkrati spoštovali sodno prakso Sodišča EU** na tem področju.

Drug izziv, ki ga je treba obravnavati, je dejstvo, da organizirane kriminalne združbe za prikrivanje svojih kaznivih dejanj in skrivanje svoje identitete na spletu **vedno pogosteje izkoriščajo tehnologije za boljše varovanje zasebnosti**, kot sta šifriranje od konca do konca in čebulno usmerjanje. Skupina ELS podpira ukrepe za okrepitev kibernetске varnosti ter zagotavljanje varstva zasebnosti in podatkov na spletu, vendar obenem tudi meni, da je treba vzpostaviti načelo enakosti orožij, zato poziva Komisijo, naj oceni, ali je mogoče najti regulativno rešitev, ki bi organom kazenskega pregona omogočila zakonit in ciljno usmerjen dostop do potrebnih podatkov ob spoštovanju temeljnih pravic. Poleg tega skupina ELS poziva države članice, naj svojim **pristojnim organom zagotovijo ustrezno opremo, vključno s tehnološkimi instrumenti, strokovnim znanjem in usposabljanjem**, da bodo lahko izvajali svoje naloge in imeli **legitimen dostop do šifriranih informacij**, povezanih z organiziranim kriminalom. Pri usposabljanju bi morali organi kazenskega pregona **izkoristiti tudi strokovno znanje agencije CEPOL**.

KRIMINALNE MREŽE Z VISOKIM TVEGANJEM

Vedno pogostejša težava, s katero se soočajo številne države članice, so **kriminalne mreže z visokim tveganjem**, predvsem organizacije mafijske narave, organizacije na podlagi etničnih ali družinskih vezi ter druge strukturirane mreže, ki se ukvarjajo s korupcijo, nasiljem, trgovino z drogami, ljudmi in orožjem ter pranjem denarja. Številne od njih imajo tudi vzporedne pravne sisteme in kodekse časti, s katerimi omejujejo pravice in svoboščine drugih, zlasti deklíc in žensk.

Europol je poročal tudi o dejavnosti kriminalnih mrež z visokim tveganjem na področju trgovine z otroki in izkoriščanja otrok. Večina prijavljenih primerov izvira iz Bosne in Hercegovine, Bolgarije, Romunije in Slovaške⁹. **Skupina ELS obsoja izkoriščanje otrok za čezmejne kriminalne dejavnosti in poziva države članice, naj okrepijo svoje službe za zaščito otrok, da bodo preprečevale in odkrivala novačenja mladoletnikov v kriminalne mreže, vključno z družinskimi klani, in njihovo izkoriščanje za prosjačenje, kriminalne dejavnosti, spolne zlorabe in navidezne zakonske zveze.** Še naprej je ključno, da se čim prej ugotovi, kdo so žrtve, ki jih novačijo kriminalne mreže. Pomemben korak v zvezi s tem je možnost, da bi si Europol v prihodnosti podatke za preprečevanje širjenja gradiva, ki prikazuje spolno zlorabo otrok, izmenjeval neposredno z zasebnimi stranmi. Poleg tega morajo ustrezni organi v državah članicah tesno sodelovati, da bi se borili proti načinu delovanja družinskih klanov, ki izkoriščajo geografski razpon svojih mrež v več državah članicah ali celo zunaj EU ter mladoletnike selijo na različne lokacije, da bi olajšali izvajanje kaznivih dejanj in prikrili njihovo identiteto¹⁰.

Skupina ELS v zvezi s tem tudi meni, da se tokovi dobička kriminalnih mrež ohranjajo, izkoriščanje ranljivih ljudi in otrok pa povečuje, ker nimamo odločnih ukrepov za obravnavo prisilnega prosjačenja, zato poziva Komisijo, naj predlaga skupne ukrepe za preprečevanje prisilnega prosjačenja v Uniji.

Skupina ELS pozdravlja odločitev Sveta, da bodo kriminalne mreže z visokim tveganjem **prednostna naloga v okviru cikla politike EU proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu in hudim oblikam mednarodnega kriminala/Evropske večdisciplinarnе platforme proti grožnjam kriminala (EMPACT) za obdobje 2022-2025¹¹, saj se bo s tem izboljšalo in okrepilo sodelovanje med pristojnimi organi v državah članicah, institucijami in agencijami Unije ter tretjimi državami v boju proti storilcem kaznivih dejanj, ki pomenijo visoko tveganje.** Poleg podpore pri preiskavah, ki jo Europol že zagotavlja državam članicam, **bi bilo treba v njegovem okviru ustanoviti posebno enoto za kriminalne mreže z visokim tveganjem,** ki bi zbirala znanje in izkušnje v zvezi s prepoznavanjem tovrstnih mrež in bojem proti njim.

Poleg tega skupina ELS pozdravlja dejstvo, da je med prednostnimi nalogami v okviru cikla politike EU/platforme EMPACT za obdobje 2022-2025 tudi okoljska kriminaliteta,

saj so številne kriminalne mreže med drugim vpletene v odmetavanje kemičnih odpadkov od proizvodnje sintetičnih drog ter nezakonito trgovino z odpadki in ogroženimi živalskimi in rastlinskimi vrstami. V zvezi s tem skupina ELS poziva k večji pozornosti in prizadevanjem za preprečevanje kaznivih dejanj zoper okolje.

Zaradi organiziranih kaznivih dejanj zoper premoženje običajni državljani Unije menijo, da niso varni. V študiji, ki jo je naročil Evropski parlament, je bilo poudarjeno, da je potreben celosten pristop držav članic, s katerim bo mogoče zmanjšati priložnosti za kriminaliteto ter preprečevati in nadzirati kazniva dejanja¹². **Skupina ELS v zvezi s tem poziva, naj se na ravni Unije sprejme več ukrepov, na primer vzpostavitev skupnih podatkovnih zbirk o premoženju velike vrednosti, kot so vozila ali ladijski motorji, da bi lahko organi kazenskega pregona in carinski organi držav članic prepoznali ukradeno blago.** S tem bi se povečalo število kazenskih pregonov, državljani pa bi se počutili varneje.

Evropska komisija je ugotovila, da je gonilna sila organiziranega kriminala v Evropi strelno orožje¹³. Sprememba direktive o orožju¹⁴ leta 2017 je med drugim vključevala določbe za obravnavo visokega tveganja za predelavo akustičnega orožja in drugih vrst orožja za streljanje s slepimi naboji v pravo strelno orožje, vendar države članice te direktive niso v celoti prenesle in začele izvajati.

⁹ Europol (2018), Criminal Networks involved in the trafficking and exploitation of underage victims in the European Union (Kriminalne mreže, vključene v trgovino z mladoletnimi žrtvami in njihovo izkoriščanje v Evropski uniji), dostop: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/23-11_report_child_trafficking.pdf, str. 30-31

¹⁰ Europol (2018), Criminal Networks involved in the trafficking and exploitation of underage victims in the European Union (Kriminalne mreže, vključene v trgovino z mladoletnimi žrtvami in njihovo izkoriščanje v Evropski uniji), dostop: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/23-11_report_child_trafficking.pdf, str. 32

¹¹ Evropski Svet (2021), Sklepi Sveta o določitvi prednostnih nalog EU v boju proti hudim kaznivim dejanjem in organiziranemu kriminalu za EMPACT za obdobje 2022-2025 z dne 12. maja 2021, 8665/21, dostop: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8665-2021-INIT/sl/pdf>

¹² Evropski parlament (2020), Organised Property Crime in the EU (Organizirana kazniva dejanja zoper premoženje v EU), [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/656042/IPOL_STU\(2020\)656042_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/656042/IPOL_STU(2020)656042_EN.pdf)

¹³ Evropska komisija (2022), Trafficking in firearms (Nezakonita trgovina s strelnim orožjem), dostop: https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/internal-security/organised-crime-and-human-trafficking/trafficking-firearms_en

¹⁴ Direktiva (EU) 2017/853 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. maja 2017 o spremembi Direktive Sveta 91/477/EGS o nadzoru nabave in posedovanja orožja.

Skupina ELS pričakuje, da bo Komisija zagotovila polno izvajanje direktive o orožju, zlasti določb o orožju za streljanje s slepimi naboji¹⁵. Poleg tega pozdravlja in podpira ukrepe, ki jih je Komisija predlagala v akcijskem načrtu glede trgovine s strelnim orožjem za obdobje 2020–2025.

UČINKOVIT NADZOR MEJA

V EU se kot glavni vir prihodkov kriminalnih mrež redno tihotapijo orožje, droge in drugo nezakonito blago ter ljudje, tudi otroci. **Za odkrivanje in preprečevanje tihotapljenja, s čimer bi kriminalne mreže bistveno oslabili, je ključen učinkovitejši nadzor na zunanjih mejah EU, vključno s sistematičnim preverjanjem na podlagi ustreznih informacijskih sistemov, zlasti sistema vstopa/izstopa in sistema Eurodac.** V zvezi s tem je za učinkovito preprečevanje tihotapljenja in nedovoljene trgovine ter boj proti njima potrebno boljše obveščevalno sodelovanje držav članic, tretjih držav in agencij EU, med drugim na neformalnih forumih za izmenjavo obveščevalnih podatkov.

Skupina ELS pozdravlja prenovljeni zakonik o schengenskih mejah, ki ga je Komisija predstavila 14. decembra 2021. **Prizadevala si bo za sprejetje enotnega zakonika o schengenskih mejah, s katerim bi mogoče učinkovito preprečiti vstop državljanom tretjih držav, ki resno ogrožajo notranjo varnost ali javni red Evropske unije.**

Skupina ELS pozdravlja namero Komisije, da bo posodobila Direktivo Sveta 2004/82/ES o vnaprejšnjem posredovanju podatkov o potnikih, saj je to pomembno orodje v boju proti tihotapljenju ljudi in trgovini z ljudmi, pri tem pa poziva, naj se posebna pozornost nameni tihotapljenju mladoletnikov brez spremstva in trgovini z njimi. Računsko sodišče je nedavno prepoznalo pomanjkljivosti v prispevkih držav članic, zlasti glede izmenjave podatkov in informacij, kar vpliva na dejavnosti, ki jih za zaščito zunanjih meja EU izvaja Evropska agencija za mejno in obalno stražo. Te pomanjkljivosti je treba obravnavati, da bo lahko agencija učinkoviteje izpolnjevala svoje naloge. **Evropska agencija za mejno in obalno stražo spada med ključne agencije EU in jo je treba dodatno okrepiti, zlasti s kadrovskega vidika, da se bo lahko odzivala na vedno večji pritisk na zunanjih mejah. Skupina ELS v zvezi s tem v celoti podpira vzpostavitev stalne enote z 10.000 pripadniki do leta 2027.** Agencija ima vedno večje odgovornosti in zahteve v vedno zapletenejšem geopolitičnem okviru,

zato bi morala Komisija pripraviti smernice za obravnavo teh spreminjajočih se izzivov in z njimi podpreti uradnike, ki delujejo v našem imenu.

Bistveno je, da se izboljša čezmejno sodelovanje pri nadzoru meja ter boju proti mrežam za nezakonito trgovino in tihotapljenje. Izboljšati je treba sodelovanje pri preiskavah, odkrivanju in pregonu znotraj EU in s tretjimi državami, da bi zagotovili pregon vodij in nalaganje kazni, ki bodo imele odvračilen učinek na nove člane kriminalnih mrež. Skupina ELS v zvezi s tem pozdravlja strategijo EU za boj proti trgovini z ljudmi za obdobje 2021–2025, ki jo je pripravila Komisija, ter poziva države članice, naj povečajo prizadevanja za preprečevanje kaznivih dejanj na področju nezakonite trgovine in tihotapljenja.

Svoboda gibanja je ena temeljnih pravic državljanov EU in spada med največje dosežke Evropske unije. **Da bi jo zaščitili, jo je treba omejiti za ljudi, ki jo zlorablajo.** Državam članicam bi bilo treba olajšati izgon in prepoved ponovnega vstopa v primeru državljanov EU, ki so spoznani za krive kaznivih dejanj na njihovem ozemlju. V ta namen bi bilo treba spremeniti temeljno pogodbo, vendar je to nujno, da bi storilcem kaznivih dejanj preprečili zlorabljanje svobode gibanja. **Poleg tega bi morali državljani EU, ki so v posamezni državi članici obsojeni zaradi kaznivega dejanja, zaporno kazen na splošno prestatati v državi, katere državljani so.** V ta namen bi bilo treba posodobiti Okvirni sklep Sveta 2008/909/PNZ¹⁶.

Organizirane kriminalne mreže za tihotapljenje ljudi v Evropsko unijo pogosto uporabljajo ponarejene ali spremenjene potovalne dokumente, vključno s potnimi listi, nacionalnimi osebnimi izkaznicami, enotnimi vizumi in dovoljenji za prebivanje. K boju proti ponarejanju dokumentov bodo prispevala pravila EU, ki so bila sprejeta leta 2019¹⁷ za dodatno harmonizacijo osebnih izkaznic in dokumentov za prebivanje, ki jih

¹⁵ Ne glede na to mora biti izvajanje sorazmerno in ne sme vplivati na orožje, ki je na voljo z dovoljenjem (na primer za lov ali šport).

¹⁶ Okvirni sklep Sveta 2008/909/PNZ z dne 27. novembra 2008 o uporabi načela vzajemnega priznavanja sodb v kazenskih zadevah, s katerimi so izrečene zaporne kazni ali ukrepi, ki vključujejo odvzem prostosti, za namen njihovega izvrševanja v Evropski uniji.

¹⁷ Uredba (EU) 2019/1157 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o okrepitvi varnosti osebnih izkaznic državljanov Unije in dokumentov za prebivanje, izdanih državljanom Unije in njihovim družinskim članom, ki uresničujejo svojo pravico do prostega gibanja (Besedilo velja za EGP). UL L 188, 12.7.2019, str. 67–78.

izdajo države članice, in okrepitev njihove varnosti. Poleg tega se bodo zmožnosti policije in mejne straže za prepoznavanje državljanov tretjih držav in odkrivanje identitetnih prevar močno okrepile z vzpostavitvijoskupnegarepozitorijapodatkov o identiteti in detektorja več identitet, vendar **so za učinkovito preprečevanje ponarejanja dokumentov potrebni nadaljnji ukrepi**. Države članice morajo **svojim pristojnim organom zagotoviti dovolj virov za odkrivanje, preprečevanje in pregon identitetnih prevar in ponarejanja dokumentov**, morale pa bi tudi zagotoviti, da so **v njihovem nacionalnem pravu določene ustrezne kazni** za ponarejanje in prenašanje identifikacijskih dokumentov ter njihovo uporabo. Vzpostavljanje novih evropskih informacijskih sistemov, zagotavljanje njihove interoperabilnosti in revizija obstoječih podatkovnih zbirk EU bi morali biti zaključeni do leta 2023. **Skupina ELS poudarja zlasti, da je pomembno čim prej končati revizijo podatkovne zbirke Eurodac.**

Skupina ELS ponovno poziva, naj se poleg ukrepanja za boj proti ponarejenim dokumentom in nezakonitemu vstopu na ozemlje Unije **ukinejo tako imenovani zlati vizumi in programi državljanstva za vlagatelje**, ki jih še vedno ponujajo številne države članice, saj jih organizirane kriminalne združbe pogosto izkoriščajo za lažje pranje denarja, korupcijo in davčne utaje.

POVEČANO SODELOVANJE MED DRŽAVAMI ČLANICAMI IN S TRETJIMI DRŽAVAMI

Med pandemijo covida-19 se je pokazalo, da je čezmejno sodelovanje med agencijami kazenskega pregona držav članic neprecenljivo. Da bi spodbudili tesnejše sodelovanje in podprli angažiranost sodelujočih policistov, bi bilo treba dodatno spodbujati in razširiti program izmenjav za policiste po vzoru Erasmusa, ki ga vodi agencija CEPOL. Iz obstoječega sodelovanja med nekaterimi državami članicami bi lahko pridobili izkušnje za novo sodelovanje. Za izkazovanje dodane evropske vrednosti bi bilo treba oblikovati skupno operativno značko.

Uspeh operacije Trojanski¹⁸ ščitin uspešne skupne preiskave nizozemske in francoske policije s podporo Europolu in Eurojusta – vključevale so vdor v šifrirano telefonsko omrežje Encrochat, ki so ga pogosto uporabljale kriminalne mreže – so pokazali, kako pomembno je nadaljnje tesno

policijsko in pravosodno sodelovanje med državami članicami in z mednarodnimi partnerji, pa tudi Združenim kraljestvom po njegovem izstopu iz EU.

Izmenjava podatkov in pomembnih informacij med pristojnimi organi držav članic in ustreznimi tretjimi državami je osnovni pogoj za učinkovito sodelovanje pri preprečevanju, odkrivanju, preiskovanju in pregonu čezmejnega organiziranega kriminala. Skupina ELS zato obžaluje, da je bilo operativno sodelovanje med ustreznimi agencijami Unije ter pristojnimi nacionalnimi organi in tretjimi državami v zadnjih letih oteženo, ker Unija zaradi pravil in načel v svoji veljavni zakonodaji o varstvu podatkov in zaradi sodne prakse Sodišča EU le stežka sklepa mednarodne sporazume s tretjimi državami na tem področju.

EU potrebuje zakonodajo o varstvu podatkov, v kateri se bo upoštevala tudi nujna potreba po tesnejšem sodelovanju med državami članicami za zaščito državljanov in notranje varnosti Unije. **Bistveno je, da Europol nadaljuje izmenjavo osebnih podatkov s tretjimi državami v zvezi z organiziranim kriminalom.**

Skupina ELS zato pozdravlja **prvi sklep o ustreznosti na podlagi direktive o pregonu kaznivih dejanj¹⁹, ki ga je Komisija junija 2021 sprejela o Združenem kraljestvu**, saj omogoča nadaljnje prenose osebnih podatkov za boj proti organiziranemu kriminalu. Seznanjeni smo z napredovanjem pogajanj o mednarodnem sporazumu, ki bo Europolu omogočil izmenjavo osebnih podatkov z Novo Zelandijo, **obžalujemo pa**, da je bil pri pogajanjih o podobnih sporazumih **z osmimi državami na**

¹⁸ Operacija Trojanski ščit/operativna projektna skupina Greenlight je bila ena doslej največjih in najbolj izpopolnjenih operacij organov kazenskega pregona v boju proti šifriranim kriminalnim dejavnostim. Ameriški FBI, nizozemska policija, švedska policija, ameriški Urad za boj proti drogam in 16 drugih držav so v skupni operaciji s podporo Europolu razvili in upravljali podjetje za šifrirane naprave, ki jih je uporabljalo več kot 300 kriminalnih mrež v več kot 100 državah. Analiza več kot 27 milijonov pridobljenih sporočil je maja in junija 2021 po vsem svetu privedla do več kot 700 hišnih preiskav, 800 aretacij ter zaseda obsežnih količin drog, strelnega orožja in 48 milijonov dolarjev v različnih valutah. <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/800-criminals-arrested-in-biggest-ever-law-enforcement-operation-against-encrypted-communication>

¹⁹ Direktiva (EU) 2016/680 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov, ki jih pristojni organi obdelujejo za namene preprečevanja, preiskovanja, odkrivanja ali pregona kaznivih dejanj ali izvrševanja kazenskih sankcij, in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Okvirnega sklepa Sveta 2008/977/PNZ. UL L 119, 4.5.2016, str. 89-131.

Bližnjem vzhodu in v severni Afriki²⁰, zlasti Izraelom, v zadnjih treh letih dosežen le majhen ali nikakršen napredek.

V nekaterih državah članicah, kot sta Nizozemska in Švedska, se je povišala stopnja umorov, zlasti zaradi višje stopnje umorov s strelnim orožjem²¹. Nedovoljeno strelno orožje se tihotapi predvsem z Zahodnega Balkana, iz Ukrajine in Moldavije v Evropsko unijo²². **Da bi razbili ta krog, je ključno, da se okrepijo operativne zmogljivosti ustreznih agencij v teh tretjih državah ter izboljšata sodelovanje in izmenjava informacij.**

Kot navedeno, večina pripadnikov kriminalnih mrež, ki delujejo v Uniji, prihaja z Zahodnega Balkana, iz vzhodne Evrope ali severne Afrike. **Tretje države, ki so članice vzhodnega partnerstva ali imajo status kandidatke za vstop v EU, morajo okrepiti prizadevanja za boj proti kriminalnim mrežam in novačenju vanje,** EU pa bi jim morala po načelu „več za več“ pri tem pomagati.

Trgovina z ljudmi je izrazito mednarodno in čezmejno kaznivo dejanje, ki prinaša izzive na področju odkrivanja, preiskovanja, zbiranja dokazov, pristojnosti, izročitev in vzajemne pravne pomoči. **Skupina ELS zato poziva države članice, naj okrepijo sodelovanje med sabo, pa tudi z agencijami EU, zlasti Europolom in Eurojustom.** V zvezi s tem pričakuje vzpostavitev skupnega pravnega okvira za učinkovit prenos kazenskih postopkov med državami članicami, ki je predviden za drugo polovico leta 2022. **Poleg tega poudarja, da sta angažiranje tretjih držav in tesno sodelovanje z njimi ključna za preprečevanje trgovine z ljudmi, razbitje mrež za nezakonito trgovino in tihotapljenje ter kazenski pregon odgovornih.** Natančno bo spremljala celotno izvajanje Instrumenta za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje – Globalna Evropa.

SKLEPNE UGOTOVITVE

Za nacionalno varnost so odgovorne predvsem države članice, v primeru groženj, ki jih za EU pomeni organizirani kriminal, pa je potreben skupen evropski odziv. Zaradi dejavnosti čezmejnih kriminalnih mrež je resno ogrožena notranja varnost Evropske unije.

Za boj proti organiziranemu kriminalu je ključno onemogočiti poslovne modele teh mrež in zagotoviti, da se kriminal ne bo izplačal. Za to bo potreben celovit pristop

s sledenjem toku denarja, da bi začasno zavarovali premoženje teh mrež, jim ga odvzeli in kazensko preganjali njihove vodje. Poleg tega mora Unija okrepiti boj proti korupciji, saj ta resno ogroža pravno državo in demokracijo v EU.

Sedanje agencije in organi, kot so Europol, Eurojust, EJT in OLAF, imajo osrednjo vlogo pri preiskovanju in kazenskem pregonu kaznivih dejanj zoper finančne interese Evropske unije ter pri podpiranju držav članic pri njihovem preiskovanju in kazenskem pregonu. Bistveno je zagotoviti, da imajo ti agencije in organi za učinkovito izpolnjevanje svojih nalog na voljo ustrezna sredstva, človeške vire in zakonodajne okvire.

Evropska unija poleg operativnih orodij in čezmejnega sodelovanja organov kazenskega pregona držav članic potrebuje pravo, operativno in delujočo policijo, ki bo dopolnjevala delo držav članic. Sprejeti je treba zakone in predpise, potrebne za boj proti organiziranemu kriminalu.

Med najpomembnejšimi nalogami EU je skrb za varnost njenih državljanov. Skupina ELS je edina politična sila, ki lahko zagotovi celovito politiko za boj proti organiziranemu kriminalu. Naš cilj je zagotoviti, da bodo državljani Evropske unije varni pred grožnjo organiziranega kriminala in kriminalnih mrež.

²⁰ Maroko, Alžirija, Tunizija, Egipt, Jordanija, Libanon in Turčija.

²¹ Flamski mirovni inštitut (2021), Targeting Gun Violence & Trafficking in Europe (Boj proti nasilju in trgovini s strelnim orožjem v Evropi), dostop: <https://vlaamsvredesinstituut.eu/wp-content/uploads/2021/12/TARGET-OnlineVersion.pdf>, p. 29

²² Evropska komisija (2020), sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: Akcijski načrt EU glede trgovine s strelnim orožjem za obdobje 2020–2025 z dne 24. julija 2020, COM(2020)0608, str. 2 in 4.